

premi

XIV Premi de memòria alcoverenca Primer premi

L'església de l'Assumpció d'Alcover
M. Soledat Roig Llord

Sentim alegria al cor, perquè la nostra església, actualment i gràcies a una munió d'entitats i persones, està recuperant-se de les ferides que li ha deixat el pas inexorable del temps.

Cal dir que fa uns anys, aquest edifici, construït amb els esforços dels nostres avantpassats, va patir la pitjor de totes les calamitats. La crueltat d'una guerra civil. Al començament d'aquesta confrontació, en molts llocs del nostre país, sortiren exaltats que escamparen la mort i les desgràcies. Al nostre poble provocaren, entre altres coses, un paorós incendi dins l'església de l'Assumpció. A causa d'aquest fet, l'edifici parroquial va quedar molt malmès. Gràcies, també, en aquella ocasió, als esforços de les persones que hi col·laboraren, amb el treball a vegades, de forma arcaica i dificultosa pels pocs mitjans disponibles, aconseguiren poder posar-lo altre cop al servei de la feligresia.

Aquesta n'és la història.

22 de juliol de 1936. Feia exactament quatre dies del començament de la guerra civil espanyola. Els desastres es van fer sentir, des del

principi, a tots els racons del país. Alcover no en va ser una excepció. A la matinada d'aquest fatídic 22 de juliol, hi va haver un primer intent, per part d'uns exaltats, de cremar la nostra església parroquial. En aquesta ocasió, el foc no va prendre. Ja al matí del mateix dia, van entrar per la porta de Sant Antoni, que és la que dona al raval de Santa Anna, van apilar bancs, els van ruixar amb gasolina i hi van calar foc, aquest cop sí que va prendre. Els veïns, assabentats de totes les males notícies que s'anaven sentint arreu, estaven prou esporuguits per intentar fer-hi alguna cosa.

Mossèn Isidre Torres Balcells, fill de Blancafort, era, des del 1931, titular de la nostra parròquia. Aquest sacerdot, des de l'abeurador que hi havia adossat a l'església, a la mateixa façana de la porta de Sant Antoni, va intentar apagar-lo tot traginant galledes d'aigua cap a l'interior del temple. Possiblement poca cosa hauria aconseguit, però no va tenir ocasió de saber-ho, ja que un dels exaltats el va fer marxar a punta de pistola. L'església va cremar durant molts dies.

Des del carrer del Rec es podia contemplar l'escena dantesca que estava succeint dins la casa de Déu. L'altar major estava construït amb tones de fusta que, un cop cremades, tingueren guspines enceses dies i dies.

Mentre el foc encara era ben viu, van demanar al senyor Martín Urazandi, propietari de la Central Hidroelèctrica del Glorieta, que desconnectés la llum de l'edifici, la qual entrava per un dels ulls de bou que donen al jardí que hi ha actualment al costat del sant edifici, va ser una mesura per evitar més desgràcies.

El foc va cremar tota la nau central, el meravellós retaule, les capelles laterals, el Santíssim i la sagristia dels escolans. La sagristia dels capellans va quedar intacta, com també dues portes, precisament la de St. Antoni i la del campanar. Actualment, aquestes dues portes són encara les primitives. Un dels punts més negres que hi havia dins la parròquia i que hauria pogut ser el motiu d'una catàstrofe més gran, era la segona capella de l'esquerra, quan s'entra per la porta principal. En aquest lloc hi havia col·locat un magnífic orgue. Quan el van instal·lar, van fer un trespol que dividia la capella en dues parts. Al pis de damunt posaren l'orgue i s'hi accedia per una escala de caragol. Com que no hi havia prou espai per a col·locar la manxa, van haver de fer un forat en un racó per poder posar-la damunt les voltes de la capella. Doncs bé, aquest forat va fer de xemeneia i va ser la

conseqüència que fos l'únic lloc per on el foc podia haver-se expandit fora de la nau central. El sostre d'aquesta capella va ser l'únic que va quedar completament cremat i enrunat. Afortunadament aquesta expansió no va passar més enllà, ja que damunt les voltes no hi havia res que es pogués encendre.

A ningú passa desapercebut el patrimoni que va perdre el poble en aquella catàstrofe intencionada i que ja mai més ha pogut estar recuperat. Hem d'agrair a l'esmentat mossèn Torres que tot no és perdés, ja que, com que sospitava el que podia passar, ja feia dies que havia tret de l'església joies tan preuades pels alcoverencs com poden ser: diferents calzes, entre els quals el que anomenem vulgarment la Custòdia Grossa i que és treta pels carrers del poble a la festa del Corpus Crist; l'arqueta, que és una obra d'art per si mateixa; el bàcul de plata del bisbe Barberà, del qual va fer donació al poble després de la seva mort, i algunes coses més. Aquestes joies van ser repartides per cases particulars a fi que en tinguessin cura. Desgraciadament la mala sort va perseguir mossèn Torres. Ell no va tardar a haver d'escapar-se del poble i va ser un dels que va morir a la cuneta en el transcurs de la guerra.

Tal com pogueren contemplar els veïns del poble, la magnitud de l'incendi va ser terrible. Les parets anunciaven ruïna total, ja que fins i tot les pedres es despenien de la paret i fins i tot n'hi havia que havien petat per l'escalfor. També es van fondre els vidres i els tubs d'estany de l'orgue i, com no, l'or que contenia el retaule de l'Altar Major.

Tot i el mal estat de l'edifici, aviat van entrar-hi per prendre el que podien. L'estany de l'orgue l'agafaren per a fer soldadura; la roba blanca dels altars que quedar intacta a la sagristia dels capellans, les dones la prengueren per fer simples mocadors. I l'or? Es fon però no desapareix... En aquest cas, també va desaparèixer. Una part de culpa la va tenir representants de la Generalitat. Aquesta gent arribà al poble un temps després de l'incendi. Posaren totes les cendres de l'Altar Major en sacs. Amb la intenció, se suposa, d'intentar recuperar l'or. Ells deien que era molt difícil, ja que eren làmines molt fines, les que dauraven l'Altar Major i creien que era impossible recuperar-lo. Els sacs van romandre mesos apilats en un racó, fins que al final van desaparèixer.

No va passar gaire de temps després de l'incendi, que vingueren a requisar les campanes com a material de guerra. Les llançaren de dalt a baix del

campanar i van fer un retruc espantós. Se n'endugueren quatre: la grossa, la Santa Maria, que pesava 1.000 kg; la mitjana, Úrsula, que pesava 640 kg; Prósper, coneguda com l'esquella de 140 kg, i Josep, d'aquesta no se'n sap el pes, era coneguda com l'esquellot, suposadament perquè estava una mica escardada. En deixaren dues de petites, la Francisca, de 80 kg, i la Bàrbara, que era la que tocava els quarts. Aquestes les van deixar pel poc material que n'haurien pogut treure i per no deixar el poble sense rellotge. Durant la guerra van fer la funció de tocar els quarts i les hores i també sonaven si passava alguna eventualitat.

Per poder tocar les campanes i donar corda al rellotge, l'ajuntament va voler obrir un forat al campanar per poder accedir-hi des del carrer i així evitar entrar a l'església, per l'estat perillós en què es trobava, no obstant això, va ser inútil per la doblada de paret que té.

Durant la guerra, va ser utilitzada com a magatzem pel gremi de paletes i manobres, ja que estaven socialitzats dins el sindicat de paletes i manobres CNT UGT i pertanyien al comú. Aquest col·lectiu tenia la seu a la plaça de l'església Vella número 1. Per falta d'un local en condicions, van creure que era una bona solució guardar totes les eines dins el temple inservible.

Varen construir un envà per tapar la portalada gran i col·locaren una porta per poder accedir dins de l'edifici. Només habitaven les capelles. Perquè era el lloc més segur. Per la porta de St. Antoni, la qual s'obre per dintre l'edifici, entraven el material. També hi canalitzaven l'aigua a través d'un tub de ceràmica, des de l'abeurador fins al baptisteri, ja que allí tenien emmagatzemada la calç de forn i necessitaven aigua per a amarrar-la.

Aquest fet va durar fins l'any 1938, quan van estar obligats a retirar les seves coses, ja que intendència necessitava un lloc on guardar l'oli destinat a les tropes. El soldat que feia guàrdia a la nit es quedava a la capella del baptisteri, ja que és la que es troba més a prop de la porta.

Un cop acabada la guerra, a l'església donaren el pitjor destí que pot tenir un temple. Hi van tancar soldats republicans fets presoners i gent d'altres localitats que havia estat amagada. Hi van estar retinguts fins que se'ls envià a altres llocs. O sigui, durant un poc temps, l'Església Parroquial d'Alcover va ser emprada com a presó.

A poc a poc, la vida al nostre poble anava agafant caire de "normalitat", si més no per la gent senzilla que ja estava tipa de guerra i trifulgues.

El primer capellà que va arribar al poble després de la guerra va ser mossèn Parera. Aquest capellà va tenir la feina d'improvisar per poder començar a fer oficis religiosos.

Com ja s'ha dit, les parets de l'església eren molt perilloses pel fet que les pedres es desprenien amb molta facilitat. Perquè no passessin desgràcies, construïren un sostre de fusta amb un entarimat amb taulons des del Sentíssim fins a l'altar que hi ha ja just enfront. Les persones entraven per la porta de St. Antoni i podien passar per sota sense por. D'una calaixera que no es va cremar, perquè estava dins de la sagristia dels capellans, improvisaren, amb els calaixos que formaven graons, un altar amb quatre tubs llargs que provenien de la fàbrica trencadora d'avellanes de la senyora Marina Tomàs, també improvisaren unes columnes que coronaren amb un baldaquí.

Aquest any, just acabada la guerra civil o sigui el 1939, hi va haver la reposició de la Mare de Déu del Remei. Fou l'11 de juny. Per poder celebrar bé la festa i sense por, ja que estaven segurs que l'església s'ompliria de devots de la Verge, tingueren la pensada de fer caure les pedres més perilloses, que podien desprendre's de les parets i de les voltes. No sabien com fer-ho, però tingueren la sort que un xicot alemany, resident a Barcelona i que festejava amb una jove del nostre poble, es va oferir per fer aquest perillós treball. Li construïren una gàbia de ferro, per a poder col·locar-se a dins. La penjaren del sostre i canviant-la tants cops com fou necessari, el xicot va fer caure, amb una barra llarga de ferro, les pedres que estaven més malmeses.

Si es gira cap el sostre de l'església, es poden veure uns petits forats i amb una distància exacta l'un de l'altre. A través de la sagristia dels capellans i per una escala de cargol, s'accedeix a les voltes de la nau central i d'allí a aquests forats. A les voltes també s'hi accedeix per l'escala del campanar. A través d'aquests forats penjaren la gàbia i des d'allí també la podien anar canviant. Va ser d'aquesta manera com aconseguiren fer caure les pedres perilloses de les parets.

Aquest valent xicot es deia Arnald Lotz. També va ser jugador de futbol de l'equip del nostre poble i tothom, naturalment, el coneixia com l'alemany.

Damunt de la porta de la sagristia dels capellans hi havia un bust de sant Pròsper i damunt de la sagristia dels escolans hi havia el de santa Úrsula. Al pit, santa Úrsula portava un medalló de metall que contenia relíquies, suposadament de la Santa. Quan van desenrutar els guixots de l'edifici parroquial, es va trobar aquest medalló, mig fos i tot arrugat pel foc.

A l'agost de 1939, es va intentar "rentar la cara" al Santíssim per poder celebrar, amb dignitat, la festivitat de l'Assumpció. Es va col·locar un altar provisional fet a Barcelona, als tallers Escofet. Aquest altar és, actualment, a la capella de sant Josep. També hi posaren mosaic a terra, aquest però, no van poder col·locar-lo tot per falta de temps.

En aquesta diada, també van fer la primera comunió tots els nois i noies que no pogueren fer-ho durant la guerra. Aquests joves combregants regalaren un calze a la parròquia.

Mossèn Parera no hi va fer gaire estada al nostre poble. Després de pocs mesos va marxar i enviaren, al seu lloc, el sacerdot Josep Bertran, el qual es quedà fins el 1946. Durant aquests anys, mossèn Bertran va arranjar tot el que va ser humanament possible.

Cap a l'any 1942, es va fer el cancell de la parròquia. En fer-ho, reforçaren tota l'estructura del cor. Es col·locaren les portes interiors del cancell, les de les dues sagristies i les de les sagristies del Santíssim. També les dues del cor i els vidres de les finestres de l'església. D'aquesta manera, l'edifici quedava completament tancat.

Tot i que ara hi ha quatre fileres de bancs a l'església, abans de l'incendi només n'hi havia dues. El primer que va comprar una remesa de bancs va ser mossèn Bertran. Són els bancs que tenen el seient fet amb dues peces, separats amb una rebava al mig. Fins llavors, a falta de bancs, s'havien fet servir les cadires de palla que hi havia al local del sindicat.

Les portes abans esmentades i els bancs, van ser fabricats a la fusteria d'en Cisco Pàmies d'Alcover. A aquest fuster també se li encarregà la construcció i col·locació de la porta principal, que es va estrenar un temps després.

Els socis de la confraria de la Puríssima Sang s'encarregaren d'enguixar i arranjar la seva capella. La resta de les capelles, l'arreglava voluntaris particulars del poble. Com que no hi havia altars, amb tubs de l'hort dels Càntirs pintats de blanc i amb un tauló al damunt, la gent improvisava unes meses que feien la funció d'altars.

El 1945 s'instal·là una nova campana. Es fongué en els tallers de vídua de Murua, a Vitòria. Els seus padrins van ser el Sr. Martín Urazandi Castaños i la Sra. Júlia Huguet Padró. A aquesta nova campana li posaren el nom de la nostra patrona, Úrsula.

Mossèn Bertran va marxar el 1946 i al maig del mateix any va arribar en Jaume Fortuny, un sacerdot molt carismàtic. Tretze anys va romandre aquest capellà a Alcover. Val a dir que quan va marxar, les obres de restauració de l'església, estaven acabades.

El primer que va fer va ser arreglar les goteres i enrajolar la sagristia dels capellans. En aquesta sagristia es col·locà una nova calaixera dissenyada pel pintor alcoverenc Anton Català Gomis. S'hi posaren armaris i un aigua manil per a les mans, dissenyat per Josep Roquerol i Faure.

Ja el 1947, es va picar, lluir i enguixar tota l'església de la cornisa cap avall.

Això va ser com una mena d'entrenament, ja que començar de cop per les parts altes de la nau central no feia gens de gràcia. Totes les parets, com s'ha dit, estaven molt malmeses, sobretot per la part del cor i per damunt de l'Altar Major, possiblement pel fet que en aquests llocs hi havia més provisió de fusta i va ajudar que el foc hi fes més estralls.

En aquest afer hi va haver un problema. El bisbat tenia un arquitecte anomenat Monravà. No hi tenia res a veure amb el mas que es troba a les nostres contrades. Aquest senyor no volia que es lluis amb guix, sinó que s'encofrés, la qual cosa fou considerada molt difícil pel mestre d'obres, sobretot quan es refés de la cornisa amunt.

Encofrar consisteix a posar fusta davant de la paret, tot deixant un mínim d'espai per col·locar-hi ciment al mig. Les fustes s'han d'apuntalar i un cop el ciment està sec es treuen. Com es pot comprovar, en unes parets de gran alçada i les condicions una mica primitives d'aquells anys, havia de ser molt complicat, sobretot si tenim en compte que les fustes s'havien d'apuntalar a una bastida.

L'encarregat de l'obra, en Joan Ferré Ribé de la Riba, es va posar en contacte amb l'arquitecte municipal de Valls, un tal Sr. Vives. Un cop explicat el problema, l'arquitecte va comentar que si el paleta sabia treballar el guix, no hi havia d'haver cap problema per fer-ho amb aquest material. Llavors es va demanar permís al bisbat per poder allisar l'església tal com

demanava el mestre d'obres i autoritzava el Sr. Vives. La demanda va ser escoltada i el bisbat els concedí el permís.

Fent servir el procés d'enguixar, no calgué que muntessin cap aparato-sa bastida, només el necessari per a accedir fins a la cornisa. Un cop acabat el treball de cornisa avall, van enguixar, ja el 1948, de la cornisa amunt.

Aquí ja es va complicar, ja que no podien muntar una bastida que arribés fins al sostre de la nau de l'església. La solució la trobaren fent servir un polispast. El polispast és un sistema de dos grups de dues politges cadascun, l'un fix i l'altre mòbil, que permet multiplicar la força aplicada a un cable. Tornant als forats del sostre, ja mencionats més amunt, s'ha de dir que hi van introduir uns tubs tallats al biaix, fets a l'hort dels Càntirs. Per dintre hi feren passar un ferro amb una anella per la part de dalt per on quedava travat i una altra anella per la part de baix en què enganxaven les cordes del polispast que subjectaven un tauló per tots quatre costats. D'aquesta manera i des de terra, fent servir les politges, pujaven i baixaven el tauló. Ho anaven canviant així que l'obra avançava.

Aprofitant les obres que es duïen a terme dins de l'església, es va obrir una porta des de la sagristia dels escolans que va donar accés al petit jardí que hi ha adossat a l'edifici. Fins llavors, només s'hi podia entrar pel raval de Sta. Anna. La porta encara es pot veure actualment.

També s'aprofità de fer uns lavabos dins el mateix jardí, ja que a l'església només existia una comuna situada en un recambró, al qual s'accedia a través de l'escala de caragol de la sagristia que condueix a les voltes.

El guix que feien servir els paletes era transportat amb carro des de Vila-verd per Pere Català, veí d'aquest poble, però fill d'Alcover.

L'any 1949 s'arreglà la capella del Santíssim.

Hi van treballar nois força joves i amb il·lusió. Un d'ells, Joan Magrané Banac, va fer les petites roses que adornen la cornisa del Santíssim, ajudat tan sols per un tornavis i un ganivet. Les estries de les columnes les feien ens uns motlles i a peces les col·locaven. El sagrari va ser obra d'un tal Sr. Auqué. Les pintures que hi ha al presbiteri i al baptisteri, obra del nostre convilatà Anton Català Gomis, van estar pintades anys més tard, quan el nostre capellà titular era mossèn Joan Roig Roca.

El Sr. Jornet, de Reus, fou l'encarregat, el 1951, de pintar la nau central i les capelles i el 1952, Radio Micro va instal·lar-hi els altaveus.

L'electricitat va ser obra dels mateixos paletes. Així que avançava l'obra, anaven fent regates a les parets i instal·laven els fils.

Els llums de l'església els van comprar a Radio Micro, els quals els van servir a peces i a la fusteria d'en Manel Lloveres els van muntar. Els llargs fils que pengen des del sostre, van estar folrats d'uns tubs prims fets per voluntaris. El material amb què es van construir era subministrat pel Sr. Marià Bové, propietari de la fàbrica de coets. Aquest material era el que feien servir a la seva fàbrica per a enrotllar els petards. Les seves treballadores també feien, voluntàriament, una hora més de feina al dia per construir els ja anomenats tubs per als llums de l'església.

El 1954 es va poder condicionar l'Altar Major. Aquest altar és el que hi ha darrere del que s'utilitza actualment. L'altar, el manifestador i la base del retaule, els va construir Amadeu Bartolí Prats de Reus, el qual era un marbrista molt qualificat. Els relleus d'alabastre que hi ha incorporats, van ser comprats a Sarral. El director d'aquestes obres va ser el Sr. Josep Roquerol i Faure.

Mossèn Fortuny va comprar la resta dels bancs, 46 en total. Són els que tenen el seien completament pla. També es col·locaren les baranes del cor. Tot això va estar fabricat a la fusteria del conegut Manel Lloveres.

En aquells dies, la corporació municipal tenia el costum d'assistir als oficis religiosos i seien a l'Altar Major, la qual cosa no agradava al mossèn. Aquest problema el va solucionar d'una manera prou curiosa. A la bassa gran de la Masó, que pertanyia al reguiu d'aquest poble, hi havia un gran xiprer llençat dins. Va demanar permís per anar-lo a buscar i n'hi van donar. Era tan gros que per transportar-lo va necessitar el carro del sindicat amb què traguaven els bocois de vi. Doncs d'aquest xiprer en va fer quatre o cinc bancs, els va asseure damunt d'una tarima, davant de la capella on actualment canta el cor i els va oferir a l'ajuntament. Aquesta tarima es va fer de la porta que construïren per a tancar l'església, just quan es va cremar. D'aquesta manera tan diplomàtica els va treure del presbiteri.

Fent referència al presbiteri, l'any 1955 hi van posar els bancs que hi ha actualment i que van estar construïts a Reus per un tal Sr. Argelaga. També les baranes de ferro de l'Altar Major, les quals es van construir als tallers

del Sr. Magaroles de Tarragona, juntament amb els claus que hi ha d'ornament a la porta principal de l'edifici.

Aquestes baranes de l'Altar Major van ser tretes després del Concili Vaticà II, quan es va haver de construir l'altar nou, és el que hi ha davant del vell. El motiu fou que a partir de llavors, les misses s'havien de fer de cara als feligresos i no d'esquena, com era el ritual fins llavors.

L'última cosa que va fer mossèn Jaume Fortuny, abans de deixar el nostre poble, va ser la compra de la talla de la Verge de l'Assumpció a l'artista Camps Arnau de Barcelona.

Aquesta talla policromada de la Verge va ser l'únic que es va comprar amb diners subvencionats. Al començament de les obres, es va demanar a Madrid una subvenció que donaven per a *regiones devastadas*. Hi enviaren un plànol general de l'església, fet per un delineant fill d'Alcover anomenat Nogués i supervisat pel ja mencionat arquitecte Monravà. L'Estat els concedí 50.000 pessetes. Aquests diners van estar destinats a la compra de l'esmentada talla.

Tota la resta de les obres va ser pagada per la gent del poble i amb col·laboracions de veïns que vivien fora vila.

Cada any, en arribar l'octubre, després d'acabar la collita, mossèn Fortuny demanava diners a través de la trona. També explicava els comptes de totes les despeses fetes l'últim any, fins l'última escombra.

Cal dir, tal vegada per por al règim polític imposat després de la guerra, que les donacions les van fer quasi tots els convilatants.

Normalment, les obres es feien sempre amb el bon temps, mai a l'hivern.

Com s'ha dit, Joan Ferré Ribé de la Riba fou l'encarregat de les obres, no obstant això, l'Anton Torrell Cavallé va fer quasi sempre de supervisor. Els paletes del nostre poble que hi van treballar, foren:

Francisco Alumà Tell
Anton Ciuró Magrané
Anton Dolcet Cavallé
Cristóbal Giménez Buenafuente
Josep M. Madurell Agràs
Joan Magrané Banac
Sebastià Magrané Isern
Lluís Sans Boqué

Pepito Tombas Forn
Anton Vidal Aixalà

Demanem disculpes si n'ha quedat algun en l'oblit.
Un record per a totes les persones que van fer possible que la nostra Es-
glésia de l'Assumpció tornés a alçar-se.
Agraïments al Sr. Anton Torrel Cavallé per la seva desinteressada ajuda.

premi

XIV Premi de memòria alcoverenca Segon premi

Alcover, estiu de 1967: tres visions de dona

Albert Tomàs Deig

*Mi infancia son recuerdos de un patio de Sevilla
y un huerto claro donde madura el limonero*

ANTONIO MACHADO

...i la meva són records d'estius a Alcover
i banyar-se a la bassa plena de capgrossos
i enfilar-se a un garrofer amb forma de cabana
i berenar pa amb vi i sucre...

ALBERT TOMÀS

1

Aquest hivern hi ha hagut el referèndum organitzat per en Franco per aprovar la Ley Orgánica del Estado i que ha de servir per perpetuar el seu règim de mans del nét del rei Alfonso XIII, un tal Juan Carlos casat amb una princesa grega. Quan baixem cap al carrer del Rec ens trobem sempre de cara amb una pintada molt visible i molt mal feta que diu "España necesita tu sí". En Tomaset, el meu home, no es deixa mai de

repetir la mateixa broma: "Doncs si necessita tossir, carai, que tussi", un dia sí i un altre també. En Tomaset és molt bona persona, molt carinyós, molt treballador i jo me l'estimo molt, però a vegades és una mica repetitiu amb les bromes i les gracietes.

El nostre fill gran, en Pere, ha sortit molt excursionista com el pare. Pare i fill a vegades se'n van a caminar pels voltants d'Alcover en excursions més o menys llargues. N'hi ha una que la fan cada estiu que és anar a peu a l'Albiol passant pels plans de Vassà. Una gracieta que em repeteixen cada any quan tornen, contents però cansats, assedegats i famolencs, és "l'any que ve et prendrem a l'Albiol". Espero que no ho compleixin mai, perquè em sembla que jo a la font Fresca, abans de començar la pujada, ja hauria plegat.

Un altre numeret repetitiu que no ens podem estalviar és quan va a Barcelona a cobrar. Anar i venir de Barcelona a Alcover és molt complicat, hi ha molt mala combinació. Nosaltres no tenim cotxe i el nostre fill Pere tampoc; això vol dir que hem de fer el viatge en tren o, quan venim amb les maletes, en taxi. Doncs bé, ara estarem uns quants dies escoltant la proesa del meu home com cada vegada que va a cobrar a Barcelona i torna a dinar a casa. Com que ara a l'estiu hi ha la paga doble del *dieciocho de julio*, ell s'entesta a anar a cobrar en persona, tot i que podria autoritzar algú. En alguns països, i aquí a Espanya a algunes empreses i bancs, es veu que t'ingressen el sou al compte, però d'on cobra ell encara no estan tan avançats i s'ha d'anar a recollir el sobre amb el sou en bitllets del Banc d'Espanya. Encara que no caldria anar a Barcelona expressament, a ell de fet li agrada, tant perquè hi ha la paga extraordinària com, sobretot, pel repte de demostrar que es pot anar i tornar en un matí, cosa que no és del tot certa.

Hi ha més d'una combinació per fer el viatge d'anada o de tornada d'Alcover a Barcelona, però la més normal consisteix a agafar tres trens, que acostumen a portar retard, i que no sempre enllacen bé. Si véns de Barcelona, has d'agafar un tren fins a Sant Vicenç de Calders, allà un altre fins a Picamoixons, i a Picamoixons un tercer tren que ve de Lleida fins a Alcover. Quan arribes a Alcover, encara et queda tota la pujada cap als Amics, l'església Vella, tot el carrer del Rec i un tros de la carretera de Mont-ral.

Anar a Barcelona i tornar el mateix dia és molt difícil i cansat perquè els horaris combinen molt malament, però el que fa ell d'anar i tornar per arribar a dinar és realment un cas únic. Se'n va molt de matí, quan tots

encara dormim, i agafa el cotxe de línia de Tarragona fins el Morell. Allà agafa un tren que ve de Reus i el deixa a l'apeadero del passeig de Gràcia. Llavors va a cobrar, va un moment a casa a veure si tot està bé i a recollir el correu, i se'n torna cap a Alcover, ara sí agafant els tres trens. Quan estem acabant de dinar, apareix per casa tot cofoi, amb la cartera plena i, sobretot, orgullós d'haver fet el viatge d'anada i tornada en tan poc de temps. Realment té molt de mèrit i ara ens ho estarem sentint uns quants dies. Diuen que la línia de tren que agafa al matí i que passa pel Morell la tancaran, llavors se li haurà acabat l'invent. Espero que quan això passi ja hauran fet la famosa autopista de Lleida i hi haurà un cotxe de línia que vindrà directe des de Barcelona en menys de tres hores.

Rosita, 63 anys

2

Passar els estius a Alcover és molt bona solució, a la família ens hi anem incorporant i retirant cadascú quan pot. Normalment fem un primer viatge tots quatre, el meu home Pere i jo amb els dos fills, l'Alba i l'Eladi; els meus sogres ja hi són des de Sant Joan. Allà estem bé perquè hi tenim la bassa per banyar-nos i perquè tots tenim camp per córrer, sobretot els nens, a diferència del pis petit i calorós on vivim a Barcelona. El que és molt, però molt dur i llarg, és el viatge. S'han d'agafar tres trens i l'enllaç de Sant Vicenç sempre és molt insegur perquè si el que ve de Barcelona ve amb molt retard, el perds. En canvi, a Picamoixons t'has d'esperar molta estona en un lloc completament isolat i solitari. Algun any ens haurem de plantejar d'anar en taxi com fan els meus sogres. Ells van amb en Civit de Valls i els costa 800 pessetes.

A vegades tinc la sensació que a Alcover ens veuen una mica com a bitxos rars, amb una certa dosi d'excentricitat. Per exemple, una cosa que els veïns no entenen és que alguna volta en Pere, el meu marit, si ve sol de Barcelona s'estalviï la pallissa dels tres trens i el tercer tram el faci a peu. Però, és clar, fer-lo a peu no vol dir -com seria lògic- baixar a Valls i anar fins a Alcover per la carretera, a peu pla. Segurament, més d'un ho deu fer, sobretot si és el final de la tarda i el tren arriba tard. A aquella hora a la carretera de Valls hi ha molta gent que torna a casa amb el carro i és gairebé impossible que no t'acabi pujant algú, si més no el darrer tram. Però

no és aquest el cas del meu home. Ell, sigui per gust, sigui perquè el tren no ha arribat a l'hora, se'n ve a peu des de Picamoixons per la muntanya, passant pel puig d'en Marc i pel mas de Geperut. Lògica no en té, però a ell li agrada i no veig quin mal fa.

Pilar, 42 anys

3

El viatge a Alcover aquest any no ha estat tan complicat com altres anys, la cosa ha anat millor. Al tren, els pares es posen molt nerviosos sobretot quan s'acosta Sant Vicenç de Calders. Ara ja he après que quan el pare es comença a aixecar, a anar amunt i avall pel tren amb molt de neguit és que s'acosta el transbord. Comença a preguntar a la gent que va al tren si també han d'agafar el de Picamoixons i sempre hi ha algú que li diu que sí. Llavors li demana si per favor li pot dir al *tio* de la bandereta que ens esperi perquè anem amb dues criatures i les maletes. El *tio* de la bandereta (no crec que es digui així, però és com li han dit sempre els pares) és un personatge que mana molt. Porta una gorra i un pal amb una roba enrotllada i un xiulet i és el que decideix quan marxa el tren. Aquest any ens ha esperat (diu el pare que és perquè era enllaç oficial), però l'any passat va ser horrorós i divertit alhora. El tren de Barcelona va arribar tard i anàvem els quatre i les maletes corrent per la via per anar d'un tren a l'altre. Com és molt lògic, el meu germà Eladi va agafar una rebequeria típica dels nens petits i va perdre una sabata en les corredisses. Finalment vam arribar a l'altre tren, però la mare no parava de dir que era l'últim any que viatjàvem així, cosa que, evidentment, no s'ha complert. Les corredisses de Sant Vicenç a mi em semblen divertides, en canvi el que no m'agrada gens és l'altre transbord, el de Picamoixons. És una estació que fa por, no sé molt bé per què, però a mi em fa por.

Però una vegada ja som a Alcover, a casa els avis estem la mar de bé, tenim la bassa, el garrofer per enfilar-nos i els berenars de l'àvia. Per berenar ens dona pa amb vi i sucre o pa amb tomàquet i formatge de bola, que és un berenar que diu que se l'ha inventat ella. Cap de les dues coses les mengem quan som a Barcelona. Diu l'àvia que els menjars s'han d'anar combinant i això consisteix que un dia toca pa amb tomàquet i formatge, i l'endemà pa amb vi i sucre. Si no se'n recorda i em pregunta què vam

menjar ahir, sempre li dic pa amb formatge, així m'asseguro que avui hi haurà pa amb vi i sucre.

La diferència dels menjars entre Alcover i Barcelona és un tema del que els pares i els avis parlen contínuament, de com és de bona la fruita i la verdura a Alcover i que si ho fa l'aigua, o el clima, o què sé jo. Jo no hi entenc gaire, però sí que em sembla que els préssecs a Alcover són més grossos, però dubto molt de la teoria de l'aigua, perquè jo l'aigua d'Alcover, almenys la de beure, trobo que té molt mal gust, diuen que és del clor.

Alba, 10 anys

4

Ja tenim aigua corrent, l'aigua del poble!

A mi, venir a Alcover els estius m'agrada, però no deixa d'haver-hi alguna cosa que no del tot. Una de les coses que em resulta molt pesada és el viatge, i l'altra és el tema de l'aigua.

Des de l'any passat ja tenim aigua del poble, en realitat la van acabar de posar al final de l'estiu de fa dos anys, però gairebé no la vam poder fer servir perquè quan va estar tot acabat ja va ser hora de marxar. Segurament que això de l'aigua amb el temps anirà millorant, perquè realment era molt complicat. Abans de l'aigua corrent, ja teníem aigua a la cuina i al quarto de bany, però és una aigua que baixava d'un dipòsit que s'omple a través d'una bomba que la fa pujar des de la cisterna. Per omplir la cisterna, hem de desviar-hi l'aigua de la bassa que s'ha d'anar a buscar a la font Major. La bomba que puja l'aigua de la cisterna al dipòsit sempre s'espatlla i s'ha de "cebar", però això no ho sap fer cap dels homes de casa i hem d'anar a buscar l'Àngel cada vegada. I això només és per a l'aigua del quarto de bany, la de fregar plats i, segons com, la de cuinar. La de beure s'ha d'anar a buscar a pes a la font. Anar a buscar l'aigua a la font és tot un acte social, com el d'anar a rentar la roba al safareig. Com que nosaltres tenim safareig a casa, no ens cal anar al portal de Sant Miquel a rentar la roba i ens estalviem el "safareig" d'anar al safareig, valgui la redundància. Estic segura que hi ha gent que també té safareig o alguna pica a casa on podria rentar la roba, però va al safareig públic per poder batxillejar. Les fonts on es va a buscar l'aigua és un altre dels llocs on la

gent va a xerrar, perquè com que no n'hi ha gaires i cada persona porta com a mínim un parell de càntirs, sempre es forma cua.

Amb l'aigua corrent, la cosa hauria d'anar millor, però de moment crec que hi hem sortit perdent. D'una banda, perquè ara a l'estiu la tallen la major part del dia i quan n'hi ha t'has d'afanyar a recollir-ne. Però el més pesat és que la que tenim al dipòsit no la podem gastar per beure perquè la Rosita, la meva sogra, que al capdavant és la mestressa, diu que el dipòsit no s'ha netejat mai i que vés a saber què hi pot haver. Així, per exemple, per rentar l'enciam per a l'amanida ho fem amb l'aigua del dipòsit per treure la terra, però l'última esbandida l'hem de fer amb aigua del càntir. Sí, encara anem amb el càntir, la diferència és que en comptes d'anar-lo a omplir a la font del poble, l'omplim a una fonteta que s'han fet posar els meus sogres a fora, per on passa l'aigua abans de pujar al dipòsit. Per sort, ja no depenem de la ditxosa bomba que feia pujar l'aigua de la cisterna.

Així i tot, no ens podem queixar, cada vegada tenim més millores i a poc a poc anem guanyant comoditats. Quan tot funcioni, els nostres fills se'n riuran de totes aquestes peripècies!

Pilar, 42 anys

5

Això de l'aigua sí que és incòmode aquí a Alcover. A Barcelona, jo tinc un got de plàstic dur per a mi, crec que era el del biberó del meu germanet, i quan tinc set, vaig a l'aixeta i me l'omple. A l'aixeta de la cuina no hi arribo gaire, però a la del lavabo hi arribo la mar de bé i ningú no em diu res, puc beure tota l'aigua que vull. En canvi, a Alcover, no funciona igual. Per començar, l'aigua de l'aixeta no es pot beure, segons l'àvia perquè ve del dipòsit i segurament que hi ha dragons morts. Llavors, si en vull beure, haig d'omplir-me el got a la font de fora, que no raja quasi mai i quan ho fa surt calenta, o bé omplir-me el got del càntir, però no tinc prou força per aixecar-lo. Ja hi ha dos càntirs a la cuina, un de gran i el dels xiquets. El gran, ni pensar-ho, pesa molt i no podria aixecar-lo, i el petit sí que tinc prou força, però tampoc m'acabo d'atrevir perquè m'imagino el daltabaix que hi hauria si sé'm trenqués. Total, que quan tinc set, m'haig d'espavilar com sigui o demanar ajut als pares o als avis, però llavors m'haig de sentir sovint que no begui tant que sé'm faran granotes a la panxa. Entre els

llargandaixos del dipòsit i les granotes de la panxa, amb això de l'aigua de beure, ja estem ben arreglats.

Abans, l'aigua de beure s'havia d'anar a buscar a la font i era molt pesat, però jo sempre m'hi apuntava perquè a la font m'hi amorrava i allà podia beure tot el que volia. A casa, com he explicat abans, era tan complicat com ara perquè depenia que algú m'acostés el càntir.

Una altra diferència amb Barcelona és l'aigua del bany del meu germà petit. Allà, el banyen a la banyera i s'ha acabat la història. Aquí el banyen amb una palangana que s'omple amb aigua de pluja quan plou, o amb l'aigua que surt de la font del pati (la primera que surt no es pot beure perquè és massa calenta) i la deixen al sol perquè s'escalfi.

Això sí que és divertit!

Alba, 10 anys

6

Estic ben decebuda amb l'aigua corrent. Abans, quan anàvem amb l'aigua de la cisterna i l'aigua de la font del poble, era bastant incòmode però, excepte quan s'espallava la bomba, ens arreglàvem bastant bé. També era molt incòmode haver d'anar a buscar l'aigua per a la bassa i la cisterna a la font Major, però això ho fa en Tomaset, el meu marit, i diu que li agrada, que és una passejadeta. Una hora llarga de camí, a la matinada, no és ben bé el que jo entenc per passejadeta, però és el que hi ha i no ho podem canviar.

Ara, amb l'aigua corrent, de moment és més incòmode perquè a Alcover d'aigua n'hi ha poca i per tant hi ha moltes restriccions. Aquest estiu, per exemple, només la donen una hora al matí i una a la tarda. Sort en tenim del dipòsit!

Posar l'aigua del poble ens ha costat un dineral, hem hagut de pagar totes les canonades fins a casa, calculo que entre una cosa i una altra més de quinze mil pessetes, que les donarem per ben utilitzades quan funcioni tot, però de moment més aviat hi hem sortit perdent. Diuen que estan buscant aigua i que van trobant-ne vetes. A veure si amb el temps poden suprimir les restriccions.

Esperem que sí!

Rosita, 63 anys